

Lejonet

Lejonet

Personerna:

Don Gomez, greve av Gormas
Don Diego, greve av Bivar
Rodrigo Diaz de Bivar, senare kallad El Cid, hans son (avliden 1099)
Konung Ferdinand I den store av Kastilien (1035-65)
Doña Jimene, Don Gomez' dotter
Sancho (konung 1065-72)
Garcia, hans bror
Alfonso VI (konung 1072-1109)
Urraca, konungens yngsta dotter
Elvira (och) Sol, Cids döttrar
Alvar Fañez, Cids general
Don Alfonso Carrion, Cids tillfälliga svärson
Ordoño, Cids brorson
En stadsvakt vid Zamora
Två judiska bankirer
Spanska ädlingar och grander
Soldater

Handlingen tilldrar sig i Spanien under senare hälften av 1000-talet.

Lejonet

Akt I Scen 1.

Två högtidliga spanska adelsmän kommer in på scenen var och en från sitt håll. De går långsamt mot varandra och tycks inte se varandra. Det är omöjligt att avgöra om de faktiskt inte ser varandra eller om de bara inte låtsas se varandra.

Det slutar med frontalkrock.

Gomez Se dig för!
Diego Vad går du på mig för, din sopprot?
Gomez Sopprot kan du vara själv.
Diego Vad är det du säger?
Gomez Jag säger att sopprot kan du vara själv.
Diego Vågar du förolämpa mig, din skurk?
Gomez Din hycklare! Vem är det som förolämpar vem, kanske?
Diego Vill du ha bråk?
Gomez Ingen här vill ha det utom du.
Diego Det var du som började!
Gomez Var det? Vem var det som gick på vem?

Diego Du såg dig inte för!
 Gomez Du gick rakt på mig med flit!
 Diego Bevisa det!
 Gomez Din sakramentskade bråkmakare! Det här betyder envig på liv och död!
 Diego Må blodet bevisa vems skulden är!
 Gomez Du har utmanat mig för sista gången!
 Diego Jag hoppas det!
 Gomez Du erkänner alltså!
 Diego Jag erkänner mig bara vara dödligt förorättad av dig!
 Gomez Då har vi en sak gemensamt!
 Diego Don Gomez, det här går inte! Vad ska kungen säga?
 Gomez Det skulle du ha tänkt på innan du kom med din dödliga förolämpning!
 Diego Jag ville inte förolämpa dig. Det var du som gick rakt på mig.
 Gomez Bevisa det! Om jag gick rakt på dig, varför väjde du inte då?
 Diego Därför att jag trodde inte att du skulle våga gå rakt på mig.
 Gomez Jag trodde inte heller det om dig.
 Diego Ändå gick vi på varandra till bådass förbannelse.
 Gomez Vår tvist kan bara slutas i blod! Vi kan inte hålla på att förfölja varandra till döddagar!
 Diego Tala för dig själv. Jag ville aldrig ha bråk med dig.
 Gomez Varför ställer du till med bråk då?
 Diego Din orm! Du vet att jag är för gammal för att kunna möta dig vid torneringen!
 Gomez Är du feg också? Vågar du inte slåss? Och du som kallar dig Spaniens tappraste ädling! Ha-ha-ha-ha!
 Diego (*drar svärdet*) Reta mig inte!
 Gomez Ha-ha-ha-ha! (*börjar gå därifrån*)
 Diego Du är en ynkelig blodhund som bara kan hetsa men som inte kan döda!
 Gomez Ha-ha-ha-ha! Jag vill inte döda dig, din fegis, men skicka din son på mig, så skall jag döda honom! Ha-ha-ha-ha! (*går skrattande ut*)
 Diego Hur kan han vara så infernalisk! (*gråter av ilska över sin egen ålders svaghet*)
 Om Spanien hade haft en riktig kung hade han förbjudit näsvisa slynglar att förolämpa gamla veteraner! (*till publiken*) Ni såg själva hur han bara gick rakt på mig och inte gjorde den minsta ansträngning för att undvika kollisionen! Han vill bara jävlas med mig. Men vänta bara! Det här ska kungen få veta! Och ni har själva hört hur han bad om att jag skulle skicka min son emot honom! Han bad om det själv! Ske hans vilja!
 (*går rasande ut åt motsatt håll, som är samma håll som han kom från.*)

Scen 2.

Rodrigo (*på knä framför ett altare i hemmet*) Förbannade kaos! Mitt liv är i upplösning! Jesus, vad duger du till, när du bara sår split och elände i världen och bara gör all fanatism ännu värre hos andra än kristna! Vårt land är i upplösning, och endast judarna gottar sig däråt, förtjänar på saken och skrattar åt morernas och alla kristnas självdestruktivitet. Endast de har distans och har roligt åt vår komedi. Alla deltagare endast gråter och rasar i blindo.
 Don Diego (*i bakgrunden*) Ve mig!
 Rodrigo Vad var det jag sa? Nu är sorgen i hemmet också. Vilken galning har nu kommit hit in och ylar?

Diego (som förut) Förlorad! Berövad min heder och ära! Mitt hus är uppslukat av vanärens gräsliga pest!

Rodrigo Men det är ju min fader. Vad har han väl nu hittat på?

Diego Allt jag levat för har bragts till intet av neslig bandits oerhörda hemsökelse!
(kommer in) Hela mitt liv är åt fanders!

Rodrigo Vad dillar du om, käre fader? Har du nu haft bråk med din grönsaksförsäljare om något lökpris igen?

Diego Käre son, ditt liv är ruinerat för alltid.

Rodrigo Har slaktaren klagat igen på din snålhet?

Diego Om det ändå vore så väl! Nej, min son, det är värre än så.

Rodrigo Har du skurits igen av barberaren nära din haka?

Diego Min son, det är värre än så! Jag har blivit brutalt förolämpad!

Rodrigo Aha! Du gick åter igen alltför nära en vägg i en gränd och blev nedstänkt från ovan av någon bedåransvärd katt....

Diego Min son, ser du ej stundens allvar?

Rodrigo Hur kan jag väl det när jag ser att du lever?

Diego Det är också allt. Ja, jag lever, men det är då knappt att jag alls ens gör det.

Rodrigo Men vad har väl då hänt? Har du tvångsrekryterats av kungen fastän du ej längre är vapenför?

Diego Nu börjar du sakta närma dig sanningen. Att jag ej vapenför är min olycka och hela min familjs olycka.

Rodrigo Är jag då värdelös? Räknar du icke med mig?

Diego Säg mig en sak, Rodrigo. Säg, är du min son?

Rodrigo Ja, det borde väl du veta bättre än jag. Att min mor var min mor visste hon, men att du är min far vet blott du.

Diego Aldrig svek jag din mor såsom Spanien har svikit mig.

Rodrigo Ändå klagade mamma rätt ofta på dig.

Diego Jaså, gjorde hon det? Lika mycket rätt har jag då även att klaga på Spanien.

Rodrigo Har Spaniens folk då upprest sig mot dig fastän du icke är Spaniens konung?

Diego Min son, det är värre än så.

Rodrigo Jag förstår. Du har helt enkelt lömskt blivit biten av någon försmädlig och ondskefull loppa.

Diego Precis! Och du anar ej hur ont det gjorde!

Rodrigo Och därför så skriker du så hela Spanien får höra det.

Diego Ja, hela Spanien skall höra det! Käck Rodrigo, min pojke! Jag skall bliva hämnad av dig!

Rodrigo Skall jag hämnas dig? Men du är ju icke död än!

Diego Jag blir, min son, tro mig, jag blir, så som man handskas med mig.

Rodrigo Och vad har man då gjort dig?

Diego Min son, mitt på torget, mitt på ljusa dagen, när solen stod högst, och när alla som bäst kunde se, gick den boven rätt på mig....

Rodrigo Har du blivit rånad?

Diego På ära och redlighet, ja! Men du ska ge igen, min son! Du skall upprätta mig åter. Du skall tvinga honom till envig i diger tornering....

Rodrigo Vem var då den korkade åsnan som ej såg sig för när du fanns där på torget?

Diego Don Gomez!

Rodrigo Don Gomez?

Diego Don Gomez, den busen!

Rodrigo Don Gomez, den mäktige greven av Gormas?

Diego Den äcklige, mallige Gomez!

Rodrigo Vår kungs allra närmaste rådgivare?
 Diego Översittaren Gomez av Gormas.
 Rodrigo Min älskades fader, den sköna Jimenes far, min egen blivande svärfar?
 Diego Just han!
 Rodrigo Far, vad har du nu åter ställt till med! Du menar ej att jag är tvungen att utmana min egen kärestas far?
 Diego Du är tvungen, min son. Han gick på mig helt avsiktligt och ville ej be om ursäkt.
 Rodrigo Och det var ej du som först retade honom?
 Diego Han låtsades inte ens se mig, den högfärdige sakramentskade humbugen!
 Rodrigo Konungens rådgivare provocerar man inte. Än mindre utmanar man honom.
 Diego Han sårade mig! Vår konflikt kräver blod! Han är redo att möta dig!
 Rodrigo Och min Jimene?
 Diego Vad är det med henne?
 Rodrigo Hon är din dödsfiendes dotter och min egen blivande hustru.
 Diego Vad är det med henne?
 Rodrigo Du borde ha tänkt på oss, både på mig och på henne, förrän du förgrep dig på Gomez och trampade ner honom.
 Diego Han var det som förolämpade mig, och inte tvärtom! Tänk på det!
 Rodrigo Han är säkert själv lika så säker på motsatsen.
 Diego Tro ej på honom! Du måste upprätta min ära, för du är min son!
 Rodrigo Fader, måste jag det, så är jag väl tvungen. Men klaga ej sedan på att du har vållat min olycka.
 Diego Finns det i världen då någon mer fasonsfull olycka än den att jag blivit vanärad?
 Rodrigo Fader, du lever i Spanien. Ditt bråk med Don Gomez är inte till nytta för Spanien.
 Diego Går Spanien då under för att du tornerar med Gomez?
 Rodrigo Min far, låt oss hoppas att det ej går under. Om jag själv går under är däremot av underordnad betydelse.
 Diego Kan du gå under då för att du kastar Don Gomez ur sadeln?
 Rodrigo Hans dotter är min, och hon skall ej förlåta mig.
 Diego Måste du då ha hans dotter? Finns det inga andra som passar dig?
 Rodrigo Fader, jag råkar tyvärr redan äga hans dotter.
 Diego Men ni är ej gifta.
 Rodrigo Jag vet. Det är just vad jag menar.
 Diego Jag fattar. Min son, detta blir endast värre och värre. Hur skall det väl sluta?
 Rodrigo Det vet nog ej ens Herren Gud Fader själv eller Sonen hans eller den Helige Ande, för det vet jag allra minst själv.
 Diego Men du slåss väl?
 Rodrigo Till Spaniens olycka och till min egen, till din, till Don Gomez' och även till Doña Jimenes, så måste jag slåss, för att du och din granne har råkat att reta varandra. Min far, jag skall slåss, men det skall du väl veta, att aldrig skall jag hädanefter slåss av egen vilja och aldrig för min egen skull. Jag skall aldrig slåss utom när andra har tvingat mig därtill.
 (går rasande)
 Diego Min son, min hetlevrade stolthet! Vad har du ställt till med? Vad skulle du bli kär i henne för, vars far jag gjort till ditt livs enda fiende i denna värld? Hade jag vetat vad jag vet nu hade jag ej gått ut denna dag. (resignerar)

Scen 3.

Kungen (Fernando) Kan ingenting, greve, förmå er att bilägga denna så kortsynta tvist?

Gomez Min herre, jag avstode gärna från ytterligare processer. Det är opponenter som vägrar ge med sig.

Kungen Don Diego är arg på oss och vill ej visa sig mer inför hovet förrän ni bett honom om ursäkt.

Gomez För vad?

Kungen Det vet ni endast utom Don Diego. Men för att försöka det yttersta för att få tråtan ur världen har jag bett hans son Don Rodrigo hit.

Gomez Endast hans far har gjort situationen omöjlig. Hans son har ej något i saken att säga.

Kungen Emellertid kan denna tvist bli direkt ödesdiger för allas er framtid, då ju Don Rodrigo och er dotter Doña Jimene har trolovat sig innan ni och don Diego blev ovänner. Därför skall även er dotter här infinna sig.

Gomez Det är helt mot min önskan! Är jag icke min dotters fader? Är jag icke myndig för henne? Har jag icke rätt att försvara och skydda min värnlösa flicka? Hon kommer ej hit! Hon skall på min befallning förbli var hon är och ej lämna sitt rum!

Kungen Jag förstår era protektionistiska faderskomplex, men hon skall under min försorg komma hit under eskort välbehållen, och oskadad även bege sig hem efteråt.

Gomez Hon får ej se sin tillkommande brudgum förrän de är gifta!

Kungen Hon har redan sett honom. Se, här är Don Rodrigo. Var hälsad, du tappra och lovande yngling, vårt lands hopp för framtiden!

Rodrigo (knäböjer för kungen) Jag hoppas att jag kunde säga det samma.

Kungen Vi har bett dig hit för att det är i allas intressen att grälet emellan din far och Don Gomez av Gormas här icke blir värre.

Rodrigo Och mest av allt är det i mitt och Jimenes intresse.

Gomez Hur vågar du blanda min dotter i saken? Ni är inte gifta ännu!

Rodrigo Men vi kommer att bli det.

Gomez Hur är du så säker på det?

Rodrigo Hon har gett mig sitt ja.

Gomez Hennes ja är helt värdelöst så länge hennes herr far säger nej.

Rodrigo Vågar han säga nej?

Gomez Ja, tills tvisten emellan din far och mig har blivit löst.

Rodrigo Gubbe, säger du så gör du det bara slätt för att jävlas.

Gomez Vad säger du, pojke? Hur vågar du smäda en greve av Spanien?

Rodrigo Ni, greve, har grovt förorättat min fader. Jag var ytterst villig att träffa en överenskommelse med er för hans skull. Men nu har ni även än grovare här förolämpat er blivande svärson. Det kan jag ej finna mig i för Jimenes skull. Ni måste nu göra rätt för er. Era självsvaldiga galna klavertramp gör digra duellen emellan oss på liv och död oundviklig.

Kungen Nu kommer Jimene.

Jimene Ack, fader! Min trolovade! Vilka blixtar, vad eld och vad vrede i era förmörkade blickar! Jag har väl ej kommit för sent?

Kungen Endast du, fagra jungfru, kan alls rädda situationen nu mera.

Jimene Jag är ingen jungfru.

Gomez och Kungen Vad!?

Jimene Den som jag älskar har fått mig. Ja, jag har begått en svår synd, men jag har även biktat den. Boten jag ålades var att bli lagenlig maka åt den som jag älskar.

Rodrigo Det var vad jag sade till er.

Gomez Usle skändare! Detta skall du få betala med mera än livet!

Kungen Don Gomez, bli inte förryckt. Er förtjusande dotter tycks veta vad hon gör och vad hon har gjort.

Gomez Han har skändat min dotter! Det kräver förbannelse!

Rodrigo Nej, svärfar, jag endast älskade henne.

Gomez Hon är ingen jungfru mer! Hon är förbannad! Hon kommer till helvetet! Kyrkan skall bannlysa henne som sköka! Och detta har endast du, Don Rodrigo, min styggaste fiendes ohängde son, bringat över mitt hus! Och så ber man mig avstå ifrån att ta livet av dig!

Jimene Far, jag ber dig, besinna dig och ta det lugnt!

Gomez Jag blir aldrig din svärfar! Min dotter blir aldrig din maka! Då ger jag den skändliga hellre åt moreernas harem!

Rodrigo Min svärfar, för det blir jag tvungen att avrätta er för att hämnas er dotter.

Jimene Min far! Min Rodrigo! Ni får inte slåss! Hellre dör jag än ser er bli fiender!

Kungen Dotter, du har gjort nu vad du har kunnat. Det här kan allenast nu lösas i blod.

Jimene Om du dödar min far, Don Rodrigo, så blir aldrig jag din gemål. Om du dödar min man, far, så går jag i kloster.

Gomez I kloster! Din sköka! Ha! Tillåt mig le! Aldrig slipper du in i ett kloster så länge jag lever!

Rodrigo Han har blivit galen.

Kungen Don Gomez, ni skapar ert eget fördärv!

Jimene Grymme far! Grymme man! Ja, ta livet då strax av varandra, så att jag mer slipper att lida av åsynen av er, förbannade krigsgalna blodhundar! (*går rasande*)

Gomez Tid och plats?

Kungen Det måste bli en helt reglementsening tornering.

Rodrigo Ni vet var ni kan finna mig. Jag skall invänta klara besked ifrån hovet.
(*bugar sig för kungen, ser inte åt Gomez, går*)

Kungen Se nu vad ni har ställt till med!

Gomez Jag? Det var Don Diego som skymfades mig!

Kungen Och så måste ni därför blott skymfa hans son?

Gomez Jag? Det var ju han själv som vanärade min egen dotter!

Kungen Vet ni ej vad kärlek är?

Gomez Äran står högre i kurs och är mer viktig i politiken. Om äran får skymfas, då är er nation och er kungatron ej längre värd ens en halväten fisk!

Kungen Men man måste dock även förmå vara mänsklig, om landet alls skall kunna ledas och hållas ihop utan söndring.

Gomez Och vad är det att vara mänsklig? Att tillåta våldtäkt och laglöshet och ärekränkning?

Kungen Din dotter blev aldrig våldtagen. Hon gav sig helt frivilligt.

Gomez Hur vet du det? Var det kanske åt dig som hon gav sig?

Kungen Nu räcker det. Jag vill ej ens se er mer, greve, förrän er duell med Rodrigo är över.

Gomez Ni slipper. (*går rasande*)

Kungen Ack, dessa eldfångda stolta spanjorer! Vem skall kunna någonsin få någon rätsida på dem? Det är tur i alla fall att de åtminstone har en potentiell definitiv monarki.

Scen 4. Torneringen.

Kungen Min sköna Jimene, jag vill att ni sitter hos mig under denna tornering.

Jimene Är det för att ytterligare få plåga mig inför min faders och makes fördärv? Helst hade jag nog stannat hemma.

Kungen Det kan ni inbilla andra men icke mig. Jag vill trösta er om något ont skulle hända antingen er make eller fader.

Jimene Jag tackar för er höghets nedlåtenhet.
Kungen Ingenting att tacka för. Jag tycker om att upphöja den som är nedtryckt. Och er, Don Diego, vill jag ha på min andra sida.
Diego Och hur kan ni gottgöra det om min son skulle stupa?
Kungen Då skulle jag tvinga er fatta Don Gomez' högst välförtjänta hand för hans då alltför klart ådagalagda tapperhet och styrka inför den självsvåldiga ungdomen. Men jag tror han blir den som får försvara sitt liv idag. Och om han faller så tänker jag tvinga er att bli en far åt Jimene i stället för den som ni mördat.
Diego Jag mördat?
Kungen Ja, genom er son.
Diego Han slåss blott för sin kärlek och för att Don Gomez har kränkt den.
Kungen Don Gomez tillknycklade er och ej er stackars son. Don Rodrigo stod utanför tills ni fegt krävde att han skulle slåss i ert ställe.
Diego Ni vet att jag är helt förlamad i armen och ej mer kan slåss som en man. Och ni vet att jag aldrig har sparat min kraft i min ungdom för er och för Spanien.
Kungen (i förtroende, så att Jimene inte kan höra) Och därför så hoppas jag att Don Rodrigo blir segraren. Om nu Don Gomez förlorar och dör blir det enda sår som vi får lappa Jimenes. Om däremot ädle Rodrigo dör kan aldrig det såret någonsin helas i Spaniens hjärta.
Diego Tror ni då så högt om min son?
Kungen Han är vad mina söner behöver. När jag är förbrukad och död så skall Spanien slitas i stycken av mina odågor till söner. Den ende som då skall förmå hålla Spanien samman är er ädle son.
Jimene Se, nu börjar bataljen. Vad detta är för ett barbariskt gladiatorspel! Vi är ej bättre än Roms hedna blodtörsts publik.
Kungen Detta är dock långt ädlare än vanlig tjurfäktning.
(Alla reser sig plötsligt och upprört)
Diego Båda är fallna!
Kungen De slog båda genast varandra ur sadeln!
Jimene Jag svimmar! *(Hon dånar.)*
Kungen Låt kvinnorna dåna. Vi klarar oss utan dem.
Diego Se hur de rasar med svärden!
Kungen Den gamle kan än svinga klingan.
Diego Min son slåss för livet. Mig tycks att Don Gomez slåss hatiskt som mot en arab och en hedning.
Kungen Han vill icke släppa sin dotter. Han vill bara ha henne själv.
Jimene (vaknar) Vad har hänt?
Kungen Blodet har börjat flyta, min dotter.
Jimene Oh! *(dånar igen)*
Diego Ge honom bara, min son! Det är rätt! Var ej rädd för den knölen! Gå på honom bara och klå honom! Där! Det är rätt, kække gosse! Ge honom ett slag nu på trynet! Den gamle högfärdige åsnan!
Kungen Det verkar, Don Diego, som att ni har valt ert parti.
Diego Där! Gå på honom bara! Ja, smocka till trynet på honom och kindpusta honom så att han får spader!
(Hela publiken skriker till.)
Kungen Där fick han.
Diego Tror ni han är död?
Kungen För ett sådant slag reser man sig aldrig mer.
Jimene (vaknar) Vad har hänt?

Kungen Hulda dotter, din fader har just givit upp.
Jimene Är han död?
Kungen Vi får veta det strax.
Diego Även sonen min blöder och sköljer vår jord med sitt blod.
Kungen Don Rodrigo, kom hit!
Rodrigo (kommer vacklande och smutsig och blödande in) Är jag rentvådd nu? Har jag nu vunnit Jimene ifrån hennes fader?
Jimene Om du nu har dödat min far är du färdig hos mig. Är det klart?
Rodrigo Vilken tacksamhet!
Diego Sköna jungfru Jimene, din fader utmanade din man offentligt. Din man har försvarat sig, och han har vunnit dispyten. Du måste nu visa din tacksamhet för att alls någon kom levande ur detta bråk.
Jimene Jag beklagar, Rodrigo, att du ännu lever och att jag med andra ord måste bli gift med dig.
Rodrigo Kära Jimene, försök att se positivt på det.
Jimene På att du har mördat min far?
Rodrigo På att jag kanske ännu får leva för dig.
Jimene Vill du göra det minsta för mig så tag du mitt liv som du tog pappas.
Rodrigo Jimene!
Kungen Är greven av Gormas bevisligen död?
Diego Ja, han är nu bevisligen död.
Kungen Då befäller jag Doña Jimene, hans dotter, att vigas vid den som blev hennes fars bane, på det att hon må få ett nytt hem, ett nytt namn, en ny far och inte minst även ny ära.
Jimene Och om hon går hellre i kloster?
Kungen Så dum är hon inte. I kloster får hon endast gå när Rodrigo är borta, för så länge han än behagar att leva skall han nog se till att hon ej går i kloster. Vad sägs, Don Rodrigo?
Jimene Nåväl, jag skall gifta mig med honom, men endast för att i äktenskaps samvaro gradvis förgifta ihjäl hans liv så att min fader får hämnd genom mig.
Diego Och det stycket, min son, har du givit ditt hjärta!
Rodrigo Förlåt mig, far, men faktum är att jag älskade henne.
Kungen Vi har diskuterat den här saken färdigt! Nu skall bröllopsförberedelserna tillskyndas! Bär ut Don Gormas olyckliga lik! Bered framtidens vägar för livet!
Jimene (till Rodrigo) Vill du ännu ha mig?
Rodrigo Vi lär aldrig slippa varandra mer när kungen själv nu befäller vårt bröllop.
Jimene Så mycket värre för dig.
Rodrigo Hade du föredragit din gnällige fader?
Jimene Jag önskar att ni båda två hade omkommit!
Rodrigo Lugna dig. Förr eller senare stupar jag också. (*svimmar*)
Diego Han dör!
Kungen Nej, det är bara blodförlust.
Jimene Rädda den arme! Han dör! Ack, han blöder ihjäl! (*Många rusar till.*)
Kungen Vi fick bara ett lik i torneringen.
Diego Ett blev för mycket. Ni menar att två hade varit mer lagom?
Kungen Jag menar, att endast de döda är angenämt stillsamma.
Alla de levande vill bara därför ta livet av varandra.
Diego Ja, det är all ambitions strävan: att göra så många lik som möjligt för att slutligen bli lik själv.
Kungen Ja, så är det tyvärr. Låt oss lämna det legaliserade slagfältet nu, som allenast är till för att inleda inbördeskrig.

Jimene Don Rodrigo! Om du icke vaknar mer skall jag ej gifta mig med dig! Om du nu dör så skall jag aldrig förlåta dig!
Diego Kom nu, min dotter. Du har plågat honom tillräckligt för denna dag.
Jimene Min far då?
Diego Han skrattar åt dig och åt oss nu, ty han har nu sällat sig till alla dem som blott kan genomskåda och skratta åt all vår odrägliga fåfänga.
Kungen Sköna Jimene, din far har fått sitt. Låt oss nu göra vårt för de våra så att han får något att skratta åt.
Jimene Min konung, jag har inget val än att följa och lyda er vilja.
(*De lämnar åskådarläktaren.*)

Akt II Scen 1

Kungen (efter ceremonin) Nå, har du tuktat din argbigga nu?
Rodrigo Ja, hon sade åtminstone ja till mig.
Kungen Det att hon ej gav dig örfilar är ett gott tecken.
Rodrigo Hon verkar då snarare passiv för att icke säga apatisk.
Kungen Du har alltför noggrant tyvärr krossat hjärtat på henne.
Rodrigo Jag vore väl icke en man annars. Är det ej allt vad all kärlek går ut på och varmed all kärleksakt jämt kulminerar: i krossandet av nästans hjärta?
Kungen Tyvärr är det riktigt och sant. Se blott till att din frus hjärta även förblir krossat, ty endast så länge får du behålla det.
Rodrigo Jag kan ej döda fler pappor till henne. Vad mera begär du?
Kungen Att hon ej skall bli den som mer krossar ditt hjärta än vad du krossar din frus.
Rodrigo Håll mig sysselsatt med politik och med krig, så skall hon hållas avtrubbad.
Kungen Bra. Vad för råd kan du ge mig i detta: den helige fadern i Rom kräver att jag skall erlägga skatt och tribut till den mallige kejsarn av Tyskland. Skall jag lyda påven och fegt krypa baklänges, eller har jag rätt att vägra?
Rodrigo Om kejsaren lever i Tyskland och påven i Rom, vilken rätt har de då att regera i Spanien? Om de vill ha bråk om en så självklar sak, skicka ut mig emot dem, och de skall få veta, att Spanien bäst råder sig själv.
Kungen Tar du ansvaret på dig, och leder du kriget?
Rodrigo Det är just vad jag nu behöver! Om jag vinner segern förblir frugan harmlös, och om jag förlorar så stupar jag: då blir ens fru mera snäll mot en än vad hon är medan maken är gift.
Kungen Du har rätt. Jag skall skicka depescher till påven och kejsaren redan idag. Vill de ha några pengar, så får de förtjäna dem själva.
Rodrigo Rätt så.
Jimene Nå, var har jag min man? Är vi gifta nu, eller var det blott en formalitet och ett insegel på din förstörelse av mitt och min familjs liv?
Rodrigo Du är gift med mig vare sig du det nu vill eller ej.
Jimene I så fall kräver jag uppmärksamhet av min man.
Rodrigo Du skall få det i sängen.
Jimene Det är just dit jag vill bege mig.
Rodrigo Är du redan trött?
Jimene På mitt liv och mitt äktenskap, ja.
Kungen Det betyder, Jimene, att du dock ej ännu är trött på Rodrigo. Dess värre behöver jag honom just nu för ett antal politiska uppdrag. Du får vänta ensam i sängen på honom så länge.

Jimene Hur länge?
Kungen Tills du blivit snäll. (*går med Rodrigo*)
Jimene Jag förstår. Detta äktenskap var blott politiskt. För syns skull har jag blivit bortgift av kungen med Bivar för att det skall synas att det icke råder konflikt mellan Bivar och Gormas, kung Ferdinands starkaste stöd. Nåväl, konung, jag skall väl då vänta. Men min dag skall komma den även och förr eller senare!

Scen 2. Konung Ferdinands dödsbädd.

Kungen Mina söner, tyvärr kan jag inte regera mer.
Garcia Far, vi förstår dig.
Kungen Det gör ni inte alls. Ni vill bara ha makten kvickt för att få slåss med varandra om den sinsemellan. Men den synnerliga förbannelsen ger jag er, att om enda av er börjar slåss med sin broder, så skall båda två vara evigt förbannade. Rättvist har jag delat upp detta mäktiga Spanien emellan er, som konung Sancho den store så ärorikt administrerade, skapade och gav förenat i arv till den framtid, som nu tyvärr börjar urarta med er. För att undvika inbördeskrig efter mig har jag givit er var och en sin del, men jag fruktar nog att ni skall börja upplösa Spanien ändå genom inbördes trätor och krig. Enda medlet att hindra det upplever jag att förbannelsen är. Men så likgiltiga som ni är för allt heligt, så struntar ni väl i förbannelsen också. Vad kan jag då göra? Det enda som döende människor kan göra: att hänge sig åt den gudomliga resignationen.

Jag har dock ett hopp som till all lycka skall leva vidare utan mig. Det är Rodrigo Diaz del Bivar, han som morerna kallar El Cid.

Sancho Varför kallar de honom El Cid?
Kungen Icke blott för att han underkuvade fem stycken moriska konungar som blev hans tjänare, utan mest för att han alltid har levat i ödmjukhet. Påvens arméer och kejsarens slog han, Savojen och Frankrike jagade han ner i deras kaninhål, men ej tog han äran där för. Nej, den gav han åt Spaniens konung. När morernas sändebud sökte sig till honom för att beundrande bringa den store sin hälsning och hylla Rodrigo Bivar som sin härskare, svarade han: "Jag är icke er herre men blott min kungs tjänare." Moriska ambassadörerna sökte sig då till min port och försökte att pracka på mig sina gåvor. Jag svarade då: "Det är ej eder konung som kuvat er utan min tjänare som ni nyss kommit från. Jag är ej något som han ej har gjort mig till." Då gick de hem fulla av den mest hänryckta hänförelse och beundran, och sedan den dagen så kallas Rodrigo av morerna allmänt El Cid, som betyder på morernas rotvälska "Herren", en titel som är för det jordiska vad deras propagandistiska kapphäst "Allah" är för det utomvärldsliga. Så vet ni det. Ni bör akta den mannen och ej göra er till hans ovänner, ty han är mäktigast i hela Spanien.

Alfonso Är vi såsom konungar då ej mer mäktiga?
Kungen Nej, ty Rodrigo är ödmjuk, men det är ej ni.
Garcia Han har rykte om sig av att vara opålitlig, lömsk och omöjlig att få på sin sida.
Kungen Det är eder lycka.
Alfonso Och om han tar kronan ifrån oss?
Kungen Så dum är han inte. Det skall vara det allra sista han gör. Era kronor får ni skämma ut er med alldeles själva.
Sancho Min far, är det ert sista ord?
Kungen Det blir synd om er när jag är borta, men han skall bli Spaniens räddning.
Sancho Det sägs att han fraterniserar med morerna.
Kungen Glöm icke att även de är helt vanliga människor, som ni och El Cid. Att han kan tala med dem och umgås med dem är bevis på hans styrka som skicklig politiker och

på att Spanien trots allt kan förenas igen både med omoraliska judar och galna araber som trogna spanjorer i vår kristna monarkis tjänst. Men nu måste jag spy ut mitt liv. Ge er av härifrån och låt mig dö i fred. (*Han dör.*)

Alfonso Är han död?

Garcia Nej, han somnade bara.

Sancho Han vaknar ej mer.

Alfonso Alltså har han gått hädan.

Sancho Jag ber att få dra mig tillbaka.

Garcia Skall du icke vaka vid vår faders dödsbädd?

Sancho Jag har tyvärr mera väsentliga uppgifter. Jag överlåter åt er hela äran av gubbens begravning. (*går*)

Alfonso Vad menar han? Vad skall han göra?

Garcia Han vill bara sätta i gång alla tänkbara lömska politiska kupper mot oss.

Alfonso Vem skall då leda pappas begravning?

Garcia Det lämnar jag över åt dig. (*går*)

Alfonso Garcia! - Han överger oss även han. Ej kan jag ensam stå här och gråta när bröderna mina slår klorna i Spanien för att roffa åt sig allt vad de kan få. Pappa, du får nu klara dig ensam. Jag måste försvara mig mot mina bröder.

(*går. Liket blir ensamt kvar.*)

Scen 3.

Sancho Varför slåss du med mig mot min broder, Rodrigo? Jag trodde att du var en rättskaffens man.

Rodrigo Detta inbördeskrig är förvisso åt helvete, men någon man måste segra. Då föredrar jag att befrämja den blivande segrarens väg framför att hjälpa säkra förloraren att desto mera förlora.

Sancho Du fruktar då icke min faders förbannelse över de söner som griper till vapen för maktens skull emot varandra?

Rodrigo Jag fruktar blott ödet, som giver en seger åt den oförtjante och slår den förtjante med nederlag. Livet, min prins, är tyvärr omoraliskt. Det finns ej moraliska segrar. Det finns blott moraliska nederlag.

Sancho Jag kan ej helt klart förstå dina resonemang, men det räcker att du ej är mot mig för att jag skall alls tolerera dig. Hjälp mig till segern, och du är min man liksom du var min faders.

Rodrigo Jag hjälper ej någon till segern. Jag hjälper blott stackars förlorare till deras nederlag, men alla sådana är mina fiender.

Sancho Åter ett kryptiskt uttalande. Fan må förstå din demonstrategi. Men här är nu min broder. Han vill uppenbarligen parlamentera.

Träd fram med din snövita snorfana, broder, om du vill ha fred. Men om du ställer villkor för freden så kan du direkt lägga benen på ryggen.

Alfonso Det är icke dig, broder, som jag bekriagar men endast den krigare som falskeligen slåss mot hela Spanien för sin egen vanära genom att som en förrädare mot vår konungslige fader ta ditt parti mot dina bröders.

Sancho Du menar Rodrigo Diaz av Bivar?

Alfonso Just den samme, den störste av vårt lands förrädare. Han svor en ed till vår fader att skydda hans söner för inbördeskrig. Han har kastat oss in i det inbördeskrig, som vår far ville undvika, genom att uppvigla dig emot oss.

Sancho Du anklagar Rodrigo men frikänner Sancho, din broder?

Alfonso Det gör jag, väl medveten om att min broder ej avsiktligt inlett det här ondskefulla krigståget mot Spanien.

Sancho Då skall jag svara dig, broder, att du är naiv. Det är icke Rodrigo som startat mitt inbördeskrig utan endast jag själv. Och Rodrigo slåss för mitt parti endast för att han vet att jag är säker segrare. Därför är det lika bra att du kapitulerar.

Alfonso Du fruktar då icke vår faders förbannelse?

Sancho Själv kan han vara förbannad så lik som han är. Icke fruktar jag något av en som är död. Världen tillhör de levande. Vill du försvara de dödas rätt gör du nog klokast i att sälla dig till de ruttnandes sida.

Alfonso Din hädiska fräckhet är ett slag i ansiktet för hela världskristenheten.

Sancho Nej, bara i ansiktet på dig personligen, broder Alfonso. Du gör klokast i att nu återuppsöka de dina, för annars tar vi dig till fånga emedan vi tröttnar snart på allt ditt gnäll.

Alfonso Och den djävulen hjälper du, tappre Rodrigo!

Rodrigo Jag slåss aldrig frivilligt utan blott för det minst onda. Tyvärr, alltför gode Alfonso, är all kristendomen i världen helt maktlös mot ödet.

Alfonso Är du ödets man då som tror dig ha rätt att bestämma dess gång?

Rodrigo Nej, till skillnad från de flesta andra är jag endast medveten om att jag är ödets fånge och offer och slav.

Sancho Nu har ni snackat nog för idag! Vi har nog med allt skitprat ifrån vanliga predikstolar. I krig duger blå predikanter blott till att förlora. Sök skydd bakom dina soldater, Alfonso, ty dina bedrövliga amsagor kan ej försvara dig mot mera talande vapen!

Alfonso Förbannelse över dig, broder!

Sancho Det spjutet skall alltid förfela sitt mål, ty det kan aldrig få mig att blöda.

Alfonso (till sina egna) Tillbaka! Till vapen! För Spanien! (*springer därifrån*)

Sancho Nå, vad säger du nu om min broder? Har han icke rätt i sin sak? Är jag ej stora boven i dramat?

Rodrigo Förvisso har gode Alfonso mer rätt än vad du har, men därför just bör han ej handskas med vapen. Med vapen i hand kan moraliska rätten förlora allenast. Den krigiska segern med blod och våld kan endast hembäras av den moraliskt okunnige och skrupelfrie.

Sancho Och det råkar jag ensam vara. Då är saken klar. Vi tar gode Alfonso till fånga i striden, så lättar vi honom på alla hans vapen och insätter honom på klostercell, var hans moral sedan bättre får komma till rätta.

Rodrigo Var dock ej för hård emot honom när han väl är avväpnad. Vet, att en stridsrustad fiende framför sig är mycket bättre att ha än en oskadliggjord och förödmjukad fiende bakom sig som svurit hämnd med vad medel som helst.

Sancho Gode erfarne Cid, jag skall noga beakta din varning.

Scen 4. Vid Zamora.

Sancho Härlige Rodrigo, du har nu givit oss allt utom en enda sak.

Rodrigo Och vad kan du väl fortfarande sakna, kung Sancho? Din broder Garcia är fången, din broder Alfonso är flydd till araberna, och hela Spanien är ditt. Vad kan du väl önska mer?

Sancho Något som endast du kan ge mig.

Rodrigo Och vad är det?

Sancho Zamora.

Rodrigo Zamora!

Sancho Det starkaste fästet i hela Spanien och det enda ointagliga.
Rodrigo Fråga din syster. Det är hennes fäste. Du är hennes broder och inte jag.
Sancho Men hon hatar och föraktar mig, Rodrigo, medan hon älskar dig.
Rodrigo Älskar mig?
Sancho Ja, det har hon gjort sedan sin ungdom. Allenast du skulle därför kunna ge mig tillträde till staden.
Rodrigo En svår uppgift.
Sancho Den svåraste och sista. Sedan kan varken du eller jag bli större.
Rodrigo Nåväl, jag skall försöka. Men mera kan jag inte göra.
Sancho Lycka till! (*avlägsnar sig*)
Rodrigo Prinsessan Urraca, den klokaste, skönaste av alla gamle kung Ferdinands barn och hans största bekymmer på dödsbädden, hon fick av honom i arvedel den enda helt ointagliga staden i Spanien på det att hon alltid själv skulle förbli ointaglig för någon man: så mycket älskade konungen sin yngsta dotter. Och nu säger Sancho att hon alltid har älskat mig. Ingenting är så farligt som älskande kvinnor. Måhända får jag möta här mitt livs stora avgörande nederlag. (*slår på porten*)
Vakt Vem önskar tillträde? Vad är ert ärende?
Rodrigo Jag är Rodrigo Diaz de Bivar. Infantinnan Urraca vet nog vem jag är. Jag vill tala med henne personligen.
Vakt En sådan fräckhet! Vet ni icke om att hon aldrig skall öppna sitt hjärta för någon?
Rodrigo Vet ni icke då vem jag är? Vet ni ej varför hon har tillslutit sitt hjärta? Vet ni icke att jag är den enda man som hon älskar?
Urraca (rösten hörs) El Cid? Är det han?
Vakt Det är han.
Urraca (träder fram) Usle skändlige kungaförgörare! Hur har du lytt min far konungens ed som du så heligt svor? Är du nöjd nu när två av de tre prinsar du svor att skydda nu är evigt vanärade genom dina omfattande lömska landsförräderier? Vad vill du med mig, sista oskulden av min familj, ensam oskändad av dig tills vidare?
Rodrigo Sancho åstundar din borg och har bett mig att erövra åt honom din stad Zamora.
Urraca Du ensam har gjort honom storhetsvansinnig. Han får aldrig av mig Zamora. Hur kan han då tro att han skulle så lätt komma över min stad genom dig när han vet att han aldrig kan få den med vapenmakt?
Rodrigo Han påstår att du har älskat mig.
Urraca Påstår han det? Han har rätt. Jag har alltid beundrat och älskat den rene El Cid medan han ännu tjänade ärligt min fader; men efter att store Fernando gick bort har Rodrigo Diaz de Bivar brutit samtliga löften och eder, förverkat sin ära och blivit en helt ordinär kondottiär utan skrupler och utan moral eller rättskänsla. Utan Rodrigo låg konung Alfonso och konung Garcia ej vanärade såsom fångar och tiggare instängda hos ärelösa barbarer. Rodrigo, du ensam har osäkrat Spanien! Förbannad är du i all evighet därför! Den digra förbannelse pappa gav sina tre söner om de bröt sin inbördes fred må nu drabba dig ensam, som vänt dessa tre goda bröder till ondska och strid mot varandra. Din lastbarhet och dina brott är totalt utsägliga och oförsvarliga! Gå! Lämna genast Zamora förrän jag här börjar att kasta ner otömda nattkrus på dig! Om jag vore en katt skulle jag icke tveka att pissa på dig!
Rodrigo (avsides) Hon är värre än min egen hustru. (*till henne*) Vad har jag då gjort dig?
Urraca Du har uraktlåtit att tjäna ditt land och dig själv för att tjäna i stället min broder grobianen kung Sancho! (*försvinner*)
Rodrigo Förvisso har hon nästan rätt. Jag har hjälpt denne Sancho i alla hans laster och icke förhindrat ett enda av alla hans brott. Han har drivit sin broder i landsflykt och fängslat den andre och tagit sin syster Elviras stad och även nu skickat mig med

beväpnade styrkor mot sin yngsta helt obehäpnade syster Urraca för att även skända den sista av Spaniens politiska oskulder. Klart är att jag ej kan giva Zamora åt honom: Urraca ger sig icke frivilligt, och hennes stad är ointaglig. Alltså: mitt livs första nederlag. Men det kan kanske bli vänt till min första moraliska seger.

Sancho Nå, var har du nu stadens nycklar?

Rodrigo Din syster gav mig icke staden.

Sancho Vad menar du?

Rodrigo Denna stad blir aldrig din.

Sancho Du har lagt hela Spanien ned för mina fötter. Varför kan du då icke även ge över Zamora åt mig, den mest mogna och lättplöckade av Kastiliens frukter?

Rodrigo Hon vill icke, och jag vill ej taga henne med våld.

Sancho Du har svikit mig. Självt har du uppmuntrat henne och staden att bjuda mig motstånd.

Rodrigo Det är icke sant.

Sancho Det är visst sant! Du har gjort det blott för att kunna behärska mig bättre! Ditt är Zamora, men du vill ej ge det åt mig! Du vill själv bli din konung och Spaniens! Jag har genomskådat dig!

Rodrigo Döda mig om du tror mig vara skyldig.

Sancho Min fader avkrävde oss bröder en ed som gick ut på att vi alltid skulle hörsamma ditt råd och väl hedra dig så länge vi och du levde. Den eden allenast är räddningen för dig. Jag litar ej längre på dig. Du är färdig hos mig. Hade du visat mig någon lojalitet hade du givit åt mig Zamora. Det ville du inte. Du är alltså icke nu längre min tjänare. Tjäna dig själv om du kan nu när du icke längre vill tjäna en annan, men skaffa dig då andra länder att göra dig till ensam herre i. I mina länder får du icke visa dig mera.

Rodrigo Så är jag då landsförvist?

Sancho Ja, och på livstid.

Rodrigo Från även de länder som jag har lagt under dig?

Sancho Från hela Spanien. Allenast hos morerna är du i fortsättningen trygg för mig, ty jag skall vända världskristenheten emot dig, ett arrangemang som bör bli ganska lätt, så som du har gått löst emot påven. Försvinn ur min åsyn, Rodrigo Diaz de Bivar, och kom aldrig inför den igen om du ej vill bli avrättad. (*går*)

Rodrigo Han menar allvar. Jimene, jag har endast dig nu, när hela min stora karriär är förintad för mig. Men i landsflykten kanske jag även kan finna den gode Alfonso. Det finns alltid utvägar ur varje avgrund. Kung Sancho har endast satt stopp för sig själv, som för mig öppnat oanade möjligheter i det att han äntligen nu har befriat mig från alla band med det sjunkande skepp som hans egen regering nu är genom hans oförståndiga övermod. Sköna och fromma Urraca, du har sannerligen bevisat mig kärlek, i det att du ryckt mig ur blindas karriärens förödande fåfänga för att i stället hänvisa mig till tragedins obegränsade mänskliga hav av befrielse, luttring och ödmjukhet. Alltid skall jag vara din renhet tacksam.

Urraca (*dyker upp på scenen*) Välkommen tillbaka, när ditt öde kräver kirurgiska ingrepp på nytt.

Rodrigo Jag är mest tacksam för att du finns. Farväl, och lev väl i din upplysande ointaglighet.

Urraca Var från och med denna dag endast din egen herre och lyd aldrig andras råd mera.

Rodrigo Ej ens goda kvinnors?

Urraca Nej, allra minst deras. Farväl!

Akt III Scen 1.

Hos Alfonso i Toledo. En dunkel cell i ett kloster.

- Alfonso* Vi kommer du hit, Spaniens härskare, som störtar alla dess konungar i evig vanära?
- Rodrigo* Jag är blott greve och slav som vasall under Spaniens konung.
- Alfonso* Men varje spansk konung som du tjänar drabbas av övermod, vanvett och olycka.
- Rodrigo* Det är ej mitt fel. Vad fel finns i ens karaktär är man enbart ansvarig för själv. Din bror Sancho var odräglig såsom regent, och han gjorde sig skyldig till allt vad som drabbade honom förutom sin död för förräddarhand.
- Alfonso* Är han död?
- Rodrigo* Han är stendöd.
- Alfonso* Och jag trodde du övergivit min våldsamme broder för att du blott tröttnat på honom och nu ville resa mig mot honom. Då var det kanske du själv som tog livet av honom.
- Rodrigo* Om du kan tro det, så kan jag tro att du lejde mordet.
- Alfonso* Jag tror ej du dödade honom. Jag tror icke ens att du ville det.
- Rodrigo* Han hade slutligen flera som önskade avrätta honom än som ville han skulle fortsätta. Jag hörde aldrig till dem dock som ville hans död fastän han var så otacksam och landsförvisade mig.
- Alfonso* Blev du driven i landsflykt?
- Rodrigo* För det att jag vägrade dra mot er syster med vapen.
- Alfonso* Och det ville han göra?
- Rodrigo* Han även gjorde det tvärt mot min inrådan, och det blev konungens bane.
- Alfonso* Berätta hur allting gick till.
- Rodrigo* En förrädare visade sig från Zamora. Han önskade visa Don Sancho en hemlig underjordisk gång in till klippstaden. När den förrädaren blev ett slag ensam med Sancho begravde förrädaren genast en kniv i din broders ovaksamma rygg.
- Alfonso* Det var illa. Vad straff fick Zamora?
- Rodrigo* Din bror hade då redan ångrat sin otacksamhet emot mig och sänt bud efter mig att jag omedelbart skulle komma tillbaka. När jag kom tillbaka var konungen döende redan. Jag kunde ej rädda hans liv. Redan hade han grymt gett befallning om stormning av staden. Ett anfall mot den hade kostat allt ungt blod i Spanien. Jag avvärjde orden.
- Alfonso* Det var säkert syster Urraca högst tacksam för.
- Rodrigo* Hon sände mig hit till dig. Alla krävde dock att kungens död måste hämnas. Rätt många anklagade staden för att ha avsiktligt iscensatt din broders död. En tapper ädel familj ifrån staden beslöt att försvara Zamoras och Urracas oskuld i dådet. Don Diego Ordonas, den blodige busen, tog uppgiften på sig att anklaga Urracas ära och stad mot familjen Arias Gonzalo och hans fyra söner. De dog alla fyra i tappert försvar för sin stad och sin drottning från den äldste Pedro till yngste Fernando mot greve Don Diego Ordonas ohyggliga blodtörst, men slutligen kastade grevens häst av honom, och den så fruktade Ordonas Lara bröt nacken. Blott fadern till tappra försvararna återstod, men stadens och infantinnans dygd, ära och fortbestånd räddades. Ingen tror mer nu att någon i staden var skyldig till mordet, och varifrån mördaren kom är ett olöst mysterium.
- Alfonso* Och varför är du nu hos mig?
- Rodrigo* Även din stackars andre bror, gode Garcia, är död.
- Alfonso* Har man dräpt honom också?
- Rodrigo* Tyvärr var hans död ännu värre. Han tynade bort och försmäktade i sin bror Sanchos likgiltighets fängelse. Sancho begravde sin broder i fängelset levande.

Alfonso Nej!
Rodrigo Du är nu ensam konung av hela Kastilien, León och Asturien.
Alfonso Och här är jag fångslad hos morerna i deras gästvänskap hos Ali Maimon den gode som visat mig ädlare välvilja än någon kristen spanjor. Skall han låta mig lämna Toledo för att bli spansk konung och hans värsta fiende i politiken?
Rodrigo Min vän, jag har talat med honom. Jag känner de här saracenerna. Blott man ej dumt förolämpar moskén eller deras Allah och ej talar nedlåtande till dem och ej missionerar och icke predikar för dem, är de snällare än alla kristna och lättare dessutom att ha att göra med. Han släpper ut dig och låter dig gå, men det måste se ut som en flykt. Annars får han muslimerna mot sig. I morgon står två friska hästar och väntar på oss vid ett dunkelt hörn av stadens murar. De hästarna har blivit skodda med hästskorna bakfram. Med dem ska vi fly i all hemlighet i morgon afton.
Alfonso Genialiskt!
Rodrigo Vi för dig till Burgos, var du får högtidligen avlägga eden inför Spaniens grander.
Alfonso Vad ed?
Rodrigo Sade jag att din brors mördare kom undan?
Alfonso Nej.
Rodrigo Det gjorde han. Nu kräver hela Spanien att du före tronbestigningen i katedralen svär en ed att du oskyldig är till all anstiftan till den tiofaldiga assassineringsen av konung Sancho.
Alfonso Tiofaldiga?
Rodrigo Din broder höggs i ryggen tio gånger.
Alfonso Grymma död! (*gråter*) Hur lastbar, brottslig och okynnig han än var förtjänade han icke sådan död. - Och inför vilka skall den eden svärjas?
Rodrigo Inför Gud i katedralen, inför mig och inför elva andra grander.
Alfonso Är det du då som av mig skall ta emot den eden?
Rodrigo Ja.
Alfonso Är du då ej min tjänare?
Rodrigo Jo, när den eden avlagts.
Alfonso Akta dig, Rodrigo! Du blir aldrig herre över mig!
Rodrigo Jag önskar endast bli din tjänare.
Alfonso Du hämtar mig i morgon?
Rodrigo Ja, vi ses i morgon. Härmed önskar jag min framtids herre en god natt.
Alfonso Jag önskar dig det samma. (*Cid går.*)
(efter honom) Du kan dra åt helvete! (*kastar en stol mot dörren.*)

Scen 2. Eden i katedralen.

Riddare, präster, och längst fram i koret Alfonso knäböjande framför en biskop med Bibel och Cid, som förestavar eden:

Cid Nesligt mördad må jag bli...
Alfonso Nesligt mördad må jag bli...
Cid av den mest usla ibland människor...
Alfonso av den mest usla ibland människor...
Cid och skam mitt minne evigt följe...
Alfonso och skam mitt minne evigt följe...
Cid om jag ej nu talar sanning...
Alfonso om jag ej nu talar sanning...

Cid då jag vittnar att jag ej i mordet...
Alfonso då jag vittnar att jag ej i mordet...
Cid på min broder Sancho hade någon del...
Alfonso på min broder Sancho hade någon del...
Cid i varken önskan eller råd och dåd...
Alfonso i varken önskan eller råd och dåd...
Cid så sant som Herren Jesus Kristus lever.
Alfonso så sant som Herren Jesus Kristus lever.
Cid Amen.
Alfonso Amen.
Cid Se mig in i ögonen och möt min blick när du nu säger amen till din ed!
Alfonso (tittar Cid stint i ögonen) Amen.
Cid Bra. Nu är du rentvådd.
Alfonso Kan jag resa mig från golvet?
Biskopen Ja.
Alfonso Om jag nu rentvådd är så är jag även nu din konung, Cid, Rodrigo Diaz av Bivar! Den ed du förestavat mig var icke värdig för en konung. Den var rena förödmjukelsen! Jag anser dig för mäktig och för stor i truten, Don Rodrigo Diaz av Bivar! För att du valt att förestava en så kränkande ovärdig ed åt mig, så kommenderar jag dig härmed i ettårig landsflykt! Fly till dina vänner morerna, och kom ej åter hit inför min åsyn på ett år, om du vill bli vid liv! Ett år! Så lång tid skall det ta för min kastilianska vrede över denna sårande och låga ed att lägga sig! Min far fick mig att lova att ta vara på dig ständigt och att ära dig, men det finns gränser. Denna ed kan aldrig jag förlåta dig.
Cid Du hade aldrig blivit konung utan den.
Alfonso Jag var en konung utan den! Men efter att du förestavat mig den känner jag mig skändad av dig i min kunglighet! Du har helt enkelt satt dig över mig! Det kan en konung aldrig acceptera.
Cid Om nu min konung tvingar mig i landsflykt på ett år så ber jag att få dubbla den perioden och två gånger, så att det blir fyra år.
Alfonso Ännu en nyck från Cid?
Cid Min konung själv har värdigats befälla mig i landsflykt. Därför må den dubblas fyra gånger till min konungs ära.
Alfonso Jag förstår ej dina nyckfulla manövrer. Dra åt skogen, och låt oss mer slippa se dig! Det är allt jag ber om. Hur du vill ha det formellt får du bestämma som du vill. Jag vill blott glömma dig. (*går rasande*)
Cid Åter skälls jag ut av kungligheten efter att ha räddat dennas liv. En konungs tacksamhet är ständigt utan gränser. För hans bästa kan jag endast hoppas att han inte svurit falskt. Men det vet varje mänska ju, att kungar hålla löften liksom eder, och att de ej kunna svärja falskt.

Dock ser jag det som säkrast att nu lämna denna kungen och hans rike utan att besvåra honom med att bjuda honom ett farväl. *A Dieu* är malplacerat under rådande omständigheter.

(*försvinner ut bakvägen*)

Scen 3. Kung Alfonsos hov.

Jimene Mina barn, de vackraste i världen, min gemål El Cids bedårande små döttrar, se nu till att ni ej fläckar ner de vackra kläder som jag gett er.
Elvira Följer du med oss, mamma?

Jimene Nej, helt själva får ni gå till infantinnan. Hon skall taga hand om er och föra er som bön till kungen.

Sol Men varför får vi aldrig träffa pappa?

Jimene Kungen har förskjutit honom. Endast ni kan smälta kungens hjärta så att pappa kan få komma hem. Det är det enda ni skall säga kungen: Låt oss än en gång få se vår far. Ja, säg att ni vill ha er pappa.

Sol Vi vill ha vår pappa!

Jimene Ja, just så, min dotter Sol, skall du för kungen böna.

Elvira Lita bara på oss, lilla mamma. Vi ska nog få far tillbaka.

Jimene Nu för jag er till prinsessan Urraca. Bli inte rädd för henne. Hon skall taga hand om er och visa er för kungen. Här så måste jag nu lämna er. Min makes fredlöshet förbjuder mig att själv få träffa honom.

Elvira Vi ska klara upp'et åt dig, mamma.

Jimene Vi ska inte söla ner oss.

Jimene Doña Urraca, här är nu mina döttrar. Duger de som bön till kungen?

Urraca Sådan bön kan aldrig lämnas obesvarad. Flickor små, ni är de sötaste och vackraste i världen. Ack, att dessa döttrar vore mina!

Jimene Det blir de aldrig.

Urraca Nej, men desto kärare skall de bli mig och kungen. Var ej orolig, min kära syster. Gud har sett ditt lidande. Min broder skall få träffa dina döttrar i all deras underbara oskuld.

Jimene (niger till golvet) Tack för det. Då drar jag mig tillbaka. Sköt er väl nu, flickor små!

Elvira Mamma skall ej oro sig för oss.

Jimene Jag litar på att mina döttrar kommer oskadda tillbaka.

Urraca Min hand är den mest beskyddande i detta landet.

Jimene Nig ordentligt sedan inför kungen, flickor.

Urraca När ni åter ser er makes döttrar skall ni även återse er make.

Jimene Tack. Då drar jag mig tillbaka i ödmjukaste och frommaste förtröstan.

Elvira och Sol Hej då, lilla mamma!

Jimene Hej då, käraste! (*hon går*)

Alfonso (inträder) Vad är det för underbara barn du har hos dig, Urraca?

Urraca Är de ej bedårande?

Alfonso Jo, sannerligen. Jag har ej fått se så vackra flickor på oändlig tid.

Urraca De är hos mig som bön för en vi mistat.

Alfonso Är de då föräldralösa?

Urraca Nästan. Fadern är förlorad, men han kan än rehabiliteras.

Alfonso Säg ej mera. Är de barnens mor Jimene?

Urraca Ja.

Alfonso Hon skickat dem till oss för att beveka vårt förhärdade rättvisa hjärta?

Urraca Ja. Min broder, du behöver deras fader. Hela Spanien ropar efter honom. Hans förvisning är en ren skandal.

Alfonso (avsides) Vad kan en man väl göra när hans rikes samtliga madamer drar i fält emot hans hjärta, ens om han är konung? - Syster, vad vill du att jag skall göra?

Urraca Kalla El Campeador tillbaka.

Alfonso Jag kan icke glömma alla hans förbrytelser. Han var för mäktig för mitt land. Det enda jag kan göra är att låta ärendet bli omprövat.

Urraca Det minsta du kan göra är att tala med din främste hjälpare personligen.

Alfonso Och det skall jag gärna göra, och därmed skall jag personligen ompröva hela hans historia, fall och karaktär.

Urraca Så gör det då. Ju förr, dess bättre för vårt land och folk.

Alfonso Då kan du sända åter dessa flickor till Jimene. Hennes bön har nått mig, och den har bevekt mitt hjärta.

Elvira Får vi då vår far tillbaka?

Alfonso Ja, min flicka, ni ska få er far tillbaka, tillfälligt åtminstone.

Scen 4.

Alfonso Jag har kallat dig. Varför har du icke kommit?

Cid Jag hade annat för mig.

Alfonso Jag förlorade mot morerna vid Alcala. Där hade jag behövt dig. Och jag kallade på dig, men du förhöll dig som en sten.

Cid Jag trodde jag var landsförvist.

Alfonso Din hustru lyckades beveka majestätet.

Cid Jag visste ej om majestätet var bevekt.

Alfonso Det hade icke kallat på dig annars.

Cid Jag har ej fått bud om att min landsförvisning upphävts.

Alfonso Det har den inte heller. Du har endast kallats hit för samtal.

Cid Om vad då? Om vädret? Om det bara var för det, så gjorde jag nog rätt i att ej komma, och jag skulle heller ej ha kommit.

Alfonso Vill du icke att din sak skall omprövas?

Cid Vad finns det att ompröva i ett fall som självklart är?

Alfonso Vad är då självklart i ditt fall?

Cid Att jag misshagat dig och att du därför inte kunde tåla mig.

Alfonso (reser sig) Du kränkte mig med eden som du tvingade mig till att svära offentligt i katedralen.

Cid Hade du ej svurit inför mig den eden hade du ej blivit krönt. Att tvinga dig att svära eden var mitt enda sätt att etablera dig som en rättskaffens konung.

Alfonso Ingen utom du misstänkte mig för mordet.

Cid Icke heller jag misstänkte dig, men saken måste göras ren.

Alfonso Du tvingade mig till att rentvå mig, men jag har aldrig tvingat dig till att rentvå dig själv.

Cid Jag saknade motiv till mordet. Icke heller var jag släkt med Sancho. Du var broder till den mördade och efter honom konung.

Alfonso Du var arg på Sancho, ville kanske hämnas, och du lät hans mördare få slippa undan.

Cid Han hann in i staden före mig. Dess portar omslöt omkring honom.

Alfonso (sätter sig igen med en suck) Vi skall aldrig komma någon vart i denna sak. Låt oss i stället söka roten till mitt agg mot dig. När Sancho levde tog du hans parti emot hans bröder. Därmed vållade du det inbördeskrig som krossade vår broderliga sämja.

Cid Sancho grep till vapen utan mig. Jag ansåg att om jag ej ingrep skulle brödrakriget aldrig sluta medan morerna i stället skulle triumfera. För att snabbast möjligt få ett slut på brödrakriget gjorde jag den starke Sancho till dess segrare.

Alfonso Och varför Sancho? Varför ej Garcia, som fick dö i fängelse?

Cid Garcia var den svagaste av er. Och du var den naivaste. Att Sancho fick förbruka sig blev kanske till en nyttig lärdom för dig. Annars hade du nog aldrig lärt dig någonting om politik.

Alfonso Du lät med andra ord då Sancho skena livet ur sig blott för det att jag därefter skulle bli en desto lämpligare konung?

Cid Ej direkt, men det blev resultatet.

Alfonso Du är landets farligaste kraftmanipulator.

Cid Kanske det, men det mår landet gott av. Endast jag kan hålla morerna på avstånd.

Alfonso Kanske det. Men jag kan aldrig glömma och förlåta att du kränkte mig med eden.

Cid Var du då oskyldig till din broders död?

Alfonso Den frågan kräver din beständiga förvisning från vårt hov. Rodrigo, pappas bästa vän och landets enda stöd, jag vill ej mera se dig någonsin.

Cid Du slipper.

Alfonso Tag din fru och dina döttrar, och låt icke någon av oss mer få se dig, eller någon av er.

Cid Det må bli som kungen önskar.

Alfonso Res till dina vänner morerna, bli deras ledare och vår förfärligaste fiende om du så vill, men visa dig ej mer i Spanien. Det är mitt oryggliga beslut.

Cid Det vet du att jag ej kan leda morerna mot Spanien.

Alfonso Gör vad fan du vill blott du försvinner härifrån för gott.

Cid Jag skall i så fall till ditt rike foga nya länder som jag skall erövra åt Kastilien från araberna. Det land som jag skall skapa skall jag kalla för Castilla la Nueva. Det skall bli mitt hertigdöme under dig. Där skall jag härska utan dig men ändå under dig som en fri furste.

Alfonso Gör vad fan du vill, men aldrig mer blir du min vän. Vi har pläderat nog. Jag ruckar ej på mitt beslut, ty det skall hela världen veta, att ej någon i Alfonsos tjänst har undgått rättvis näpsta och inte ens El Cid.

Cid Jag respekterar din rättvisa strävan, och jag böjer mig för den. Farväl, min konung.

Alfonso Min faders bästa vän, jag ser dig aldrig mer. Farväl.
(Cid hälsar knäböjande farväl och går.)

Akt IV Scen 1. Cids hem.

Cid Är då alla mina skatter länsade?

Jimene Vi äger icke mer ett öre. Allt har slukats av de krig du förde.

Cid Hur skall jag då löna mina män? Jag kan ju icke tåga ut med en soldathär utan att förmå betala deras sold.

Jimene Det enda vi har kvar är mina smycken.

Cid Som jag fick av moriska monarker till din ära. Om vi säljer dem, så har jag tagit från dig all din glädje.

Jimene De är mycket värda.

Cid De var tänkta såsom våra döttrars hemgift.

Jimene Låt oss fråga dem till råds.

Cid Nej, låt oss icke göra det. Den far, som ej kan giva sina döttrar en ordentlig hemgift, är en dålig far. Deras hemgift är det sista vi skall röra. Nej, jag har nu fått en sund idé som bättre är. Be judiska bankirerna att stiga in.

Jimene (släpper in två judar) Min make önskar tala med er.

Cid Se här, mina vänner, jag har här två väl förseglade gedigna kistor, vilka jag har fyllt med allt mitt silver. Om ni känner efter skall ni känna att de väger tungt som bly.
(en jude känner efter)

Juden Jo, faktiskt! Dessa kistor kan ej någon lyfta.

Cid Nu är jag fördriven ifrån hovet och är tvungen att bege mig ut omedelbart med mina män. Jag hinner icke sälja silvret, och jag står i starkt behov av de kontanter som jag saknar för att löna mina män med. Därför önskar jag att lämna dessa kistor såsom pant hos

er för ett nödvändigt lån på tusen guldmynt som jag hårt förbinder mig att återgälda inom ett års tid. Mitt enda villkor är att ni behåller kistorna förseglade och icke bryter upp dem.

2 juden Vad har vi för säkerhet?

Cid Mitt namn. Mitt goda namn. Det är min enda säkerhet.

1 juden Det är den bästa säkerheten här i landet nu för tiden. Vi skall låna er vad ni behöver mot de tunga kistorna som pant.

Cid (*kramar deras händer*) Mitt hjärtligaste tack. Ni räddar därmed all min framtid åt mig själv, min fru, de mina och allt Spanien. Tack för det!

2 juden Ert namn som säkerhet är mycket tyngre än de båda kistorna tillsammans.

Cid Jag är glad åt att ni mer värderar människan och hennes namn än hennes rikedomar. Tack så mycket och adjö.

Judarna Farväl. (*de går*)

Jimene Du lämnar alltså dessa kistor kvar med dem?

Cid Ja.

Jimene Men vi har ej något silver.

Cid Det är riktigt.

Jimene Vad finns då i kistorna?

Cid Jag fyllde dem med sand.

Jimene Men det är ett bedrägeri!

Cid Det var vår sista chans. Mitt villkor var att de ej skulle öppna kistorna. Om jag betalar lånet åter om ett år och får tillbaka kistorna har ingen blivit lurad.

Jimene Det är sant.

Cid Och om de öppnar kistorna så har de, icke jag, förbrutit sig mot villkoren, och då har de förlorat. Därför skall de aldrig veta att de kistorna ej innehåller silver, och jag skall betala dem tillbaka deras pengar.

Jimene Så gör Cid affärer.

Cid Nej, så överlever Cid. Nu är det dags att rida ut. Babieza väntar på att åter få bli riden av mig ut mot nya segrar. Håll dig undan tills jag kallar på dig när vi tagit någon stad som jag kan härska i med säkerhet.

Jimene Åtrår du någon särskild?

Cid Om jag kunde få Valencia skulle nog den staden duga.

Jimene Lycka till!

Cid Jag kallar på dig när jag kan erbjuda dig Valencia.

(*De kyssas. Han går sedan skyndsamt ut.*)

Scen 2. Slaget vid Alcazar.

Alvar Fañez Vi är inneslutna!

Cid Bör vi icke häva morernas belägring?

Alvar Fañez Nu är intet utfall rådligt. De lät oss erövra staden endast för att få oss fångade i denna fälla!

Cid Ingen fångar mig i någon fälla. Återvändspassager existerar inte. Om så alla ångrar att de följde mig och knotar mot min ledning skall vi ej ge upp. Du känner mig, min vän, och vet vad som nu gäller. Ruska liv i soldatesken!

Alvar Fañez (*stiger upp och talar till soldaterna*) Män, tar ni nu ut er lön här redan med att kamma era skägg och glömma fosterlandet? Nej, det bröd ni äter här i skräck för saracenen är ej hedersbröd! Om ni har tråkigt, vilket ni högst uppenbarligt har, så skaffa er en verksamhet och trotsa saracenen!

Soldaterna Hurra!

Cid Bra talat, Alvar Fañez! Tag min fana, bär den högt, och led mitt folk till seger!
Alvar Fañez Det skall bli mig ett sannskyldigt nöje! Ty den fana som El Cid själv
övertäcker här åt mig skall aldrig sänkas förrän den är mätt på enbart segrar!
Cid Bra, min tappre gosse! Min försiktighet är du renons på, men det skall blott
leda dig till seger, ära och oändlig framgång!

Scen 3. Efter segern vid Valencia.

Cid Äntligen har vi nått målet. Denna stad skall aldrig mera falla. Morerna har blivit krossade definitivt i grunden och skall aldrig mera orka resa sig i dessa trakter. Nu när segern är fullständig, låt oss öppna våra armar och omfamna våra fiender som bröder. Intet groll kan längre finnas var ett nederlag har blivit alldeles totalt. Ryck ut på slagfältet var kråkor, gamar och reptiler nu befläcker likens helgd, förkunna friden över striden, skaffa hjälp åt dem som lida, rädda deras liv som ännu icke dött, och giv de döda samtliga anständiga begravningar.

Och svältande befolkningen i staden skall nu aldrig svälta mera. Be de styrande att till mig komma, så att jag får tala milt med dem och visa att de ingen fruktan mer behöver känna eller oro för privata egendomar eller sina hustrur. Vi har inga skrin för deras skatter och ej något harem åt en enda kvinna, då vi endast nyttjar en per man, och denna enda är då envars enda vigda hustru.

Alvar Fañez, min entusiast och högra hand, bege dig skyndsamt till mitt hem, för budet till min hustru att hon nu har fått ett hem här i Valencia, och här har du tusen guldmünt, som utgjorde lånet som jag uppbar av de båda judarna. Att kistorna jag gav dem icke innehöll ett enda silverspån var mitt livs enda lögn, men den må de förlåta mig: de har ju fått sin ränta.

Och till kungen sen begiv er, du och Antolinez. Presentera för Alfonso hela vår karriär, giv honom skänker för vad stad vi tagit för hans räkning, övertäck åt honom samtliga de trettio nycklar till de städer som nu hyllar honom och därtill minst hundra hästar och med dem ett hundra slavar som kan rida dem i kungens tjänst. Och därmed ber jag honom om förlåtelse för alla de försyndelser mot honom från min sida som ännu kan finnas oförsonade. Jag hoppas gåvorna skall gälda alla mina skulder till mitt lands monark. Så skall du, Alvar Fañez, säga till min konung: "Åt en fattig landsförvisad, konung, gavs ej annan råd än tillfredsställa Er med andras gods som någon sorts kompensation." Jag hoppas han blir nöjd.

Men viktigast av allt är att Jimene snarast kommer hit med våra fagra döttrar till min sida. Allting annat är av sekundärt intresse.

Scen 4. På Valentias tinnar.

Cid Nå, vad är det för trängsel nu här utanför?
Jimene Käre make, knappt jag kommit hit med våra döttrar så inträffar detta! Vilken katastrof! Jag aldrig sett så mycket busar! Detta är väl nu vår undergång?
Cid Alvar Fañez, vad står på?
Alvar Fañez Det är kung Miramamoulian som kommit hit för att belägra staden.
Cid Hur stor är den bövelns styrka?
Alvar Fañez Femtio tusen man.
Cid De har ej någon disciplin. Se hur de trängs och trampar på varandra. Vilka drumlar! De är hjälplösa i krig. Majoriteten är blott mera hjälplös och oduglig ju mer

överlägsen den är mot minoriteten, om majoriteten saknar disciplin och den belägrade minoriteten har den. När de strax som desperatast pressar på vid våra portar far du ut, min Alvar Fañez, och förskingrar dem som agnar inför stormen.

Alvar Fañez Inte mig emot.

Jimene Men hur ska denne arme man med några tusen kastilianare förmå förskingra femtio tusen morer?

Cid Lugna dig, Jimene. Det är ej så farligt som du tror. Han har lekt leken förut. Se! Nu är det dags. Till saken, Alvar Fañez!

Alvar Fañez Serenissima Jimene, ni skall aldrig mer behöva se en mor ofreda denna horisont.

Cid Skryt lagom, narr! För annars missar du det roliga.

Alvar Fañez Som vanligt har du rätt. (*går*)

Cid Se nu, min pärla, hur de våra sprider kaos bland araberna. De duger ej till civilisation och ordning, dessa morer. Deras tro och fanatism är starkare än någon annans, men den är blott halmstrået i forsen för dem. Slå den ut med större myndighet, och de är bara fega kräk som kravlar på varandra i blind flykt för vad som helst.

Men se, det tycks mig nu att Alvar Fañez gör sin sak för bra.

Jimene Araberna har flytt, men tappre fältherrn jagar vidare. Det är för min skull. Han ju önskade befria för mig hela horisonten.

Cid Kvinnor bör ej någonsin få något ord i något krig. Nu är han omringad. Nu är han fången.

Jimene Fången! Ve mig!

Cid Lugna dig. Det är ej värre än att jag i morgon får slå Miramamoulian i grunden och befria Alvar Fañez.

Akt V Scen 1. Valencia. En bankett.

Alvar Fañez En skål till kungens ära och till hans utmärkta general El Cid, som så färgglänsande med några tusen man slog Miramamoulian på flykten och hans femtio tusen man!

Cid (*besvarar skålen*) Glöm ej att jag befriade dig också. Det var svårast utav allt.

Alvar Fañez För världens skönhet uppå jorden inkarnerad i Jimene gav jag mig till fånga för att visa att jag verkligen försökte leva upp till löftet att slå ut araberna från hela horisonten!

Cid Glöm ej att det ännu finns araber i Valencia som vi behöver för vår handel!

Alvar Fañez Bara de ej viftar vapen mot El Cid skall de förvisso få förkovras!

Cid Börja bara inte läspa när du dricker nu så mycket vin.

Alvar Fañez Det vet alla, att ej Alvar Fañez någonsin förfaller till degenererad läspning! Den spanjor som läspar borde aldrig bära vapen.

Cid Ett förnuftigt lagförslag, som dock vår konung icke lär bifalla. Men nu vill jag pokulera med de svärsöner som kungen skickat mig. Ni är så unga och så gröna. Ni har knappast ens fått fjun på hakan. Kan ni slåss?

Don Alfonso Carrion Vår vilja är den bästa här i världen än så länge.

Cid Det räcker inte. Viljan finns ej förrän den bevisar sig i handling.

Jimene Reta inte dina svärsöner nu, käre make.

Cid (*till henne*) Jag vill bara pröva dem. - Men jag tvivlar icke på att ni omsider kommer att bevisa att ni duger såsom våra döttrars män. Ert utseende vann marken för er, ni behövde inte slåss emedan vi fått kungens rekommendationer, mina döttrar fick förtroende för er

och ville gärna ha er, och nu är ni alla fyra gifta. Det kan icke göras ogjort. Men jag vill dock se vad ni egentligen nu går för.

(Plötsligt dyker ett lejon upp vid banketten. Ingen förskräcks utom svärsönerna, som flyr skrikande i förskräckelse. De andra skrattar åt spektaklet.)

Alvar Fañez De är rädda för vår huskatt!

Cid Frukta icke, mina döttrars män. Vår katt vill bara leka med er.
(Svärsönerna flyr ut och försvinner.)

Jimene Det var inte roligt, Cid.

Cid Du är den enda som ej skrattar.

Alvar Fañez Vilka harar! Och sådana skickar kungen för att gifta sig med dina döttrar!

Jimene De kan aldrig mer betrakta sig som män.

Cid Jag hoppas att de ändå återkommer.

Jimene Vi har redan bortgift dem med våra döttrar. Vi kan aldrig slippa dem.

Cid Jag hoppas mest att ingen skall behöva ångra leken.

Jimene Vi har redan anledning att ångra den.

Scen 2. Valencia.

Cid (djupt bedrövad) Nå, min tappre brorson, har du funnit dem?

Ordoño Jag har funnit dem.

Cid Hur många av dem?

Ordoño Bara två.

Cid Och vilka två?

Ordoño Min farbror, vi har funnit dina döttrar.

Cid Ensamma?

Ordoño Helt ensamma.

Cid Vid liv?

Ordoño Tyvärr.

Cid Vad menar du? Tyvärr?

Ordoño Min farbror, ta dig samman och bered dig på det värsta.

Cid Du förvärrar nyheten med att förlänga den.

Ordoño Min farbror, när jag red mot Burgos hörde jag vid sidan av landsvägen ett bedrövt kvidande. Jag lystrade och sökte källan till den stilla gråten. Där fann jag i skogen bundna vid ett träd misshandlade och blottade till naveln dina döttrar. Kungens friare var borta, kommer att förbli det och har lämnat detta skymfliga visitkort som bevis.

Cid De har vanärat mina döttrar?

Ordoño De förstod när de blev ställda inför lejonet att de ej klarade ditt prov. Som dåliga förlorare försakade de sina giftermål på detta sätt. Men var i sorgen tröstad: flickorna var ej berövade sin oskuld.

Cid Gudskelov!

Ordoño De bara gisslades med läderremmar och bands fast offentligt såsom horor, men de har ej skändats utom bildligt.

Cid Så odugliga var dessa kungens tjänare! De kunde inte ens ta mödomen ifrån dem! Endast därför skall de klara livet. Jag har rätt att återkräva deras hemgift inför kungen, men jag kan ej yrka på bestraffning. Deras skämt med mig var mera illa menat än min lek med dem. Så tål ej skällande hundvalpar lejonassen, och som hämnd för lejonets

beröring ger de sig på lammen. Sådan är den spanska värld vi skapar åt vår konung och hans framtid, medan vi gör morerna, som ägde landet, till rättslösa slavar.

Ordoño Ta det ej så hårt. Jag är nog säker på att grevarna ej hade instruktioner ifrån ovan utan att de handlade av egen dumhet.

Cid Det är kanske sant, men det gör inte saken bättre. Dagens ungdom har skämt ut sig inför mig.

Ordoño Jimene säger att de slagna jungfrurna kan giftas om på nytt med bättre kavaljerer.

Cid Såret har ej drabbat dem, Ordoño. Det var enbart riktat mot mitt eget hjärta. Och där sitter taggen, och där skall den sitta tills jag dör. För mig har människan skämt ut sig, och det skall jag aldrig kunna glömma eller ens förlåta.

Ordoño Farbror, dessa pojkar visste icke vad de gjorde.

Cid Och just det är det som är det värsta! Gör man så, och vet man icke vad man gör, så har man inget mänskovärde!

Hädanefter blir min rustning svart. Med ens känns det som att jag blivit gammal.

Scen 3. Cids sjukläger.

Alvar Fañez Kung Bucar rider mot dig med ett trettiotal av andra kungar.

Cid Endast morerna skall aldrig tröttna på mig. Låt dem komma.

Alvar Fañez Skall vi inte bjuda moren motstånd?

Cid Vilken fråga! Jag skall slå dem själv tillbaka.

Alvar Fañez Men, Rodrigo, du är döende.

Cid Jag vet. Men jag skall slå araberna tillbaka.

Alvar Fañez De är här i morgon.

Cid Så skall jag bemöta skojarerna i morgon.

Alvar Fañez Cid, du kan ej överleva natten.

Cid Tror du ej jag vet det? (*fattar Fañez' arm i ett fast grepp*) Hör på mig! Om jag är död i morgon skall jag ändå möta morerna i deras sista strid! Om de får veta att jag död är, desto bättre! Jag skall möta dem! Förstår du? Två mig ren och balsamera mig och bind min vita fana vid min hand och sätt mig på min gamla häst Babieza, gör vad fan ni vill, men jag ska slåss mot moren! Aldrig skall det sägas om mig att jag slutade att slåss för livet och för Kristus! Även om jag dör så skall jag ännu strida, segra, leva och ge er ett helvete! (*släpper taget av utmattning*) Mina döttrars skändning har jag sonat med att få dem gifta med infanterna av Aragonien och Navarra. Stackars veklingen Alfonso kunde inte ens se mig i ögonen. Han skämdes mer än unga grevarna. Nu fick han inte mina döttrar under sitt inflytande. I stället får han mäta sig med Aragonien och Navarra. Det blir hälsosamt för honom, och det är min sista insatts för att hela Spanien i framtiden skall bli förenat. Vi har endast kvar att hyfsa morerna. (*börjar slockna*)

Alvar Fañez Hur är det, Don Rodrigo?

Cid Hämta min Jimene.

Alvar Fañez Hon är här.

Cid (*tar hennes arm*) Jimene, jag ska slåss i morgon.

Jimene Ja, det har du redan sagt.

Cid Alvar Fañez, du har ansvaret i morgon. Jag vet att segern är dig given. Men jag måste vara med. Hör du? Jag måste vara med!

Alvar Fañez Rodrigo, du är alltid med oss, icke blott i morgon. (*sluter hans ögon*)

Scen 4. Jimene på Valencias tinnar. Hon är åldrad.

Jimene Drag ut i striden, Cid. Det är din rätta fru. Tillsammans med araberna och deras kaos kom du alltid endast till din rätt. Du slog dem, och de jublade däröver. Kriget var min eviga rival och är det än. Jag fick ej ens behålla min mans lik. Han måste ut i kriget även fast han redan hade kallnat. Mitt på scenen, mitt i stridens vimmel, ständigt inför allas blickar, rättvis, god och outtröttlig, framsyntheten själv och något av ett helgon för de flesta, mäktar döden ännu mindre vinna honom än hans hustru. Ändå älskade han sina döttrar. Ja, han gifte dem politiskt - kärlek fick de ej av sina män.

Ja, triumfera du, El Cid, där du nu rider som ett lik och skrämmer alla som ett spöke. Aldrig har du väckt en större häpnad och effekt än denna dag fast du ej själv är med. Man kan ej tro att du är död men icke heller att du lever. Du är varken eller - tidlös, livlös, könlös, och som sådan desto mer påträngande. Nu vet jag att ditt Spanien aldrig blir dig kvitt. Du har nu ridit in i evigheten. Alvar Fañez har besekrat morerna för sista gången vid Valencia, men du har tagit äran, och med rätta. Ty din närvaro i striden som rakryggat lik och på din häst Babieza till det sista har nu blivit Spaniens ryggrad för all evighet.

Den enda som förlorat dig är jag.

(böjer huvudet i sorg. Går ned. Ridå.)

SLUT

Efterskrift

"Lejonet" börjar som en komedi men blir mer och mer en bittert ironisk och cynisk tragedi med tyngdpunkten på Cids besvikelse på den mänsklighet som han har tjänat. Endast Jimenes gestalt förmår i någon mån mildra den bittra undertonen i detta mycket spanska drama, som mest ägnar sig åt avklädandet av den mänskliga stolthetens fåfängas löjliga småaktighet.

Dramat bygger på de spanska medeltida folkdikterna om Cid, som till svenska översatts av ingen mindre än Oskar Fredrik, sedermera känd som "konungen i varje tum" Oscar II. Endast den första akten har något gemensamt med Corneilles klassiska "*Le Cid*".

Varje akt har fyra scener, alla utom inledningsscenen flyter på vers, mönstret är daktyliskt men övergår omärkligt i Akt III scen 1 i jamber. Emellertid ligger den huvudsakliga koncentrationen inte på formen utan på försöket att komma till rätta med och förstå El Cids personlighet.

Dramat tillkom 1987.

Copyright © Christian Lanciai 1987